

A devolúció folyamata az Egyesült Királyságban

A kormányzás térszerkezetének átalakítása hatalmas pártpolitikai kihívást jelent bármilyen politikai erő számára, hiszen az a választói szavazatokat is újrastrukturálja. E tanulmány az Egyesült Királyság politikai régióinak kifejlődéséről, működéséről¹, valamint azok esetleges pártpolitikai következményeiről vet számot. A politikai autonómia felosztása meglehetősen új vívmány az országban. Az 1997-es Munkáspárti győzelem után indult útjára a folyamat, amely a történetileg és földrajzilag is különálló országrészeket, Skóciát, Wales-t és Észak-Írországot politikai-adminisztratív értelemben is leválasztotta az országos döntéshozásról. A helyi politika és a felerősödött sajátos nemzetiségi identitás részéről már régóta megvolt az igény a devolúció végrehajtására. 1994-ben, a konzervatív kormányzás idején létrehozott adminisztratív régiók azonban nem voltak kielégítőek. Az új Munkáspárti kormány úgy döntött, felvállalja a devolúciót, melynek referendumokkal is megtámogatott folyamatában egy viszonylag nagyobb önállósággal rendelkező skót, és viszonylag kisebb önállósággal rendelkező wales-i és északír politikai régiót kanyarít le az állami döntéshozás testéről (1999), a fennmaradó angol területet azonban, mely az ország lakosságának 80%-ának ad otthont, önmagában nem rendeli külön autonóm hatáskörbe, hanem felosztja kilenc régióra.

A devolúció szinterei	Autonómia fokok	Képviselők a Wsetminsterben	Parlament/Nemzetgyűlési képviselők	Szabályozási folyamat	Választási rendszer	Westminsteri kötelek
Skócia	Holyrood (parlament)	59 (72)	129 (73 egyéni, 56 regionális listás)	1989 skót alkotmányozó gyűlés 1997 referendum 1998 Skót Törvény 1999- skót parlament	Többségi, de arányos felé mozduló	Skócia Hivatal (1999 előtt a jelenlegi skót kormány feladatait látta el, jelenleg is működik korlátozott funkciókkal)
Wales	Senedd (nemzetgyűlés)	40	60 (40 egyéni, 20 regionális listás)	1979 leszavazott referendum 1997 referendum 1998 Wales-i törvény 1999 Nemzetgyűlés 2006 új törvény	Többségi, de arányos felé mozduló	Wales Hivatal az Alkotmányos ügyek minisztériumának egyik államtitkársága
Észak-Írország	Stormont (nemzetgyűlés) felfüggesztve	18	108	1998 Nagypénteki Megállapodás (ismertebb nevén Belfasti Egyezmény) 1999-2002 első ciklus 2003 megválasztott, de nem működő nemzetgyűlés	Többségi, de arányos felé mozduló	Észak-ír Államtitkárság

¹ A tanulmány forrásául az University College London Constitution Unit elnevezésű, 1998-ban indított kutatás, az Ethnopolitics szaklap vonatkozó tanulmányai és a devolúció folyamatának hátterét megvilágító napilapok (The Times, The Sun, The Economist) tudósításai szolgáltak.

				2006 november 24. a megegyezés határideje	
Angol régiók	Regionális gyűlések	529	-	1999 az angol régiók formális létrehozása 2000 London Régió megszavazása 2004 Észak-Kelet Régió leszavazása	Belügyminisztérium

Holyrood

A skót parlament, vagyis a Holyrood, Edinburgh-ben működik. Korlátozott hatalma kiterjed a mezőgazdaság, a halászat és erdőgazdálkodás, a gazdasági fejlesztés, az oktatás, a környezetvédelem, az élelmiszer szabályozás és ellenőrzés, az egészségügy, a belügyek, a bíróságok, a rendőrség, a tűzoltóság, a helyi kormányzás, a sport és művészetek, a szállítás és a turizmus szabályozására, valamint kutatási, statisztikai és szociális feladatokra, viszont nem terjed ki az adózás², a társadalombiztosítás, a biztonságpolitika és a külkapcsolatok területeire. Vagyis valóban nem rendelkezik szuverén hatalommal, hiszen az egész államra kiterjedő hatáskörű feladatokat a Westminster megtartotta. Sőt a korábbi Skót Hivatal is (jelenleg Skócia Hivatal néven) folytatja működését, korlátozott jogkörben, a központi és a devolúciós kormányzat közötti kapcsolatok koordinálására, Londonban.

A devolúció folyamatát Holyrood épületének felépítési folyamata szimbolizálja. Az építészileg extrém megoldású és eszméletlenül sok pénzt felemészítő épület nagyon lassan készült el, 431 millió fontos összköltséggel, hosszadalmas hatósági nyomozások és számos szakmai hírnév sárba tiprása után. Csak épp nem működik. A mennyezeti gerendák elmozdultak márciusban és a képviselők kimenekültek az épületből³. Az összetört gerenda csapást mért a skót devolúcióra is, mivel neveltség tárgyává tette, működésképtelenségét ironikusan párhuzamba vonva a skót infrastruktúrával is. Alkalmat teremtett a parlament hatékony működésének, szükségességének megkérdőjelezésére. Az államigazgatás terjeszkedése ugyanis az elmúlt hét év alatt sem szűnt meg növekedni. A közszféra mára a skót gazdaság több mint felét teszi ki. A kormányzati szervek szolgálatában álló közalkalmazottak aránya egyharmadával, a külsős szaktanácsadók száma pedig negyven százalékkal növekedett, a sajtó irodája egyenesen megháromszorozta méretét. A devolúció működési költségei a 129 parlamenti képviselőt és a végrehajtó szervek alkalmazottait, külső munkatársait beleértve, elérik az egymilliárd fontot. Viszont az elmúlt hét évben elmaradt a modernizáció, a gazdaság fellendítése, a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, az egészségügy és az oktatás felzárkóztatása.

² Az adófajták súlyozásában van némi beleszólásuk.

³ *Comment: Jenny Hjul: The roof is falling in on devolution*, The Sunday Times, 2006 március 19.

A tizenhét hónapig működő épületet ugyanaz az Ove Arup nevű építész fejezte be (eredetileg Enric Miralles vezetésével kezdték az építkezést, a neves építész 2000-ben bekövetkezett halála után azonban Arup folytatta azt), akinek nevéhez a Temze feletti Milleneumi Híd (London) is fűződik, amelyet mindjárt megnyitása után be kellett zárni, és csak húsz hónap elteltével nyitottak meg.

Az elégedetlenség mára már határozott formában jelentkezik. A kezdeti munkáspárti előny, amely mind a westminsteri, mind a skót parlamenti mandátumarányban megmutatkozott a devolúció kezdeti stádiumában, lohadni látszik. Az óhajtott struktúra-váltás ugyanis nem váltotta be a benne rejlő lehetőségeket. Mindezt egy a Munkáspárt által rendelt, májusban nyilvánosságra jutott közvéleménykutatás⁴ is alátámasztja. Az előző választás óta eltelt három év alatt csökkent a Munkáspárt elsődleges és másodlagos támogatottsága is, míg a skót nacionalisták és a liberális demokraták előnyre tettek szert mind az elsődleges, mind a másodlagos pártpreferencia terén. A konzervatívok pozitív mérleget mutatnak a szavazatarány szerint, térnyerésük azonban nem jelentős, sőt mandátumaik számában csökkenés várható a közvélemény-kutatás alapján. A közvélemény-kutatás arról is beszámol, hogy a skót választópolgárok többsége az általános választásokon még mindig elsősorban a Munkáspártra szavazna, a skót választáson viszont már csökken a támogatottságuk.

	Elsődleges 2003	Elsődleges 2006	Másodlagos 2003/2006
Munkáspárt	35% (50 mandátum)	30% (43 mandátum)	29/27%
Skót Nemzeti Párt	24% (27 mandátum)	29% (37 mandátum)	21/26%
LibDem	15% (17 mandátum)	17% (28 mandátum)	12/21%
Konzervatív Párt	13,5% (18 mandátum)	15% (15 mandátum)	12,5/14%

Forrás: The Times⁵

Nagy meglepetést okozott, bár a fent említett közvéleménykutatásnak nem mondott ellen, hogy egy februárban meghalt munkáspárti képviselő helyére kiírt pótválasztáson a skót szavazókörzet egy liberális demokrata képviselőt választott meg⁶. Vagyis egy évvel az általános választások után a liberális demokratáknak sikerült elnyerniük egy biztos munkáspárti bázisnak tartott szavazókörzetet. Ennek hátterében egyrészt a Munkáspárton belüli személyi nézetkülönbségek állnak, Jack McConnell és Gordon Brown között, másrészt, más-más okból mindkét politikus hozzájárult személyes népszerűségvesztésével pártjuk népszerűségének csökkenéséhez az elmúlt években. Jack McConnell-t a skót kormány alulteljesítésével, míg Brown-t a devolúciós hatáskörök felülről irányuló megsértésével vádolják, s ez ráadásul szembefordítja egymással a két munkáspárti politikust is.

A többi párt a lehetőséget felismerve két oldalról intézett támadást a Munkáspárt ellen. A struktúra-váltás elvét is megkérdőjelező konzervatívok mindjárt lyukat rúgtak, mivel ahogy az 1997-es referendum is alátámasztotta, a skótok nagy többsége a devolúció mellett áll. Devolúció-ellenes kampányuk azonban túl elaprózott és valóban lényeges elemeket nem tartalmaz. Nyomozásokat indítottak, de nem sikerült falrengető kritikával előállniuk. Hacsak nem számítjuk ide azt a kérdést, amit a média is felkapott, miszerint a devolúciót követő intézkedések dokumentumait a skót parlament 30 évre titkosította.

Más a helyzete a nacionalistákkal szövetségre lépni kész liberális demokratáknak, akik a devolúció konstruktív átszervezésének programjával meglovagolhatják helyzeti előnyüket. A

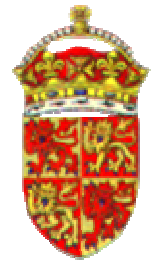
⁴ Jason Allardyce, *Secret poll: Labour in meltdown*, The Sunday Times, 2006 május 21.

⁵ uo.

⁶ Dunfermline and West Fife szavazókörzetben lakik Gordon Brown, munkáspárti alelnök és a szomszédos Kirkcaldy and Cowdenbeath körzet westminsteri képviselője. Ezért meglehetősen kellemetlenül érintette a Munkáspártot a Lib Dem győzelme ebben a szavazókörzetben.

liberális demokraták ugyanis felismerték, hogy a devolúció folytatásával, megfelelő alternatíva kidolgozásával politikai tőkét kovácsolhatnak, ha miniszterelnök-helyettes elnökük, Nicol Stephen a gazdaság szereplőivel is meg tudja kedveltetni magát. Ez egyelőre azonban még várat magára. Mindenesetre a Lib Dem egy évvel a skót parlamenti választás előtt nyíltan felvállalja egy esetleges SNP-vel (Skót Nacionalista Párt) való koalíció lehetőségét. Erre a fentebb említett közvélemény-kutatás alapján esélyük is van.

Senedd

A westminster-i parlament megtartotta az elsődleges törvénykezés jogkörét Walesben, így a wales-i nemzetgyűlés kevesebb hatalommal rendelkezik, mint a skót parlament. A nemzetgyűlés vitáinak középpontjában éppen ezért a skót parlamentéhez hasonló jogkörök megszerzése áll. A skót és a wales-i devolúció közötti eltérések arra vezethetők vissza, hogy Wales már 1536 óta gyakorlatilag az angol jogrendszer része, így jogi-politikai-közigazgatási rendszere szinte egybeolvadt az angollal. Észak-Írországot és Skóciát azonban soha nem foglalta el Anglia, így azok mindig is nagyobb autonómia-szinten álltak. 2004-ben a nemzetgyűlés által felállított Richard Bizottság további devolúcióra tett javaslatot, mely két fő területet is érint, az elsődleges törvényhozási hatalom átruházását meghatározott területeken, valamint a választási rendszer arányosabbá tételét. 2005 nyarán már tárgyalta a kérdést a westminster-i parlament, a választási rendszer arányosabbá tételét - nem meglepő módon - elvetette, viszont a hatalomátruházás terén engedményt tett: önálló szervvé tette a walesi kormányt, mely korábban a nemzetgyűlés egyik bizottságaként működött. A walesiek azonban ezzel nem elégedtek meg, így Wales alkotmányos szerkezetének módosítása ismét a westminster-i parlament előtt van, ha a törvény átmegegy a parlamenten, meg fog erősödni a nemzetgyűlés és a wales-i választási rendszer is átalakul. A wales-i választási szabályok megváltoztatása precedenst teremtene a skótok számára is, akik szintén előnyösebbnek tartanák az arányos választási rendszert. Ez a változás évszázados hagyományokat bontana meg, ezért nem is sietnek a döntéssel, ennek megfelelően a Lordok Háza (Egyesült Királyság Felső Háza) indítványozta a kettős jelölés megszüntetését, vagyis hogy egy jelölt egyszerre ne szerepelhessen egyéni és regionális listán a devolúciós választásokon. Evekig tartó időhúzásra azonban nincs lehetőség, hiszen 2007-ben választások lesznek a devolúciós országrészekben, s az új törvénynek addigra hatályba kell lépnie.

A devolúció folyamata a kevesebb autonómia ellenére Wales-ben tűnik alakulni a legzökkenőmentesebben, a nemzetgyűlés folyamatosan terjeszti ki hatáskörét a korábban kormányzati vagy önálló intézményekre (Walesi Nyelvi Tárcsa, Walesi Tantervi Hatóság, Egészségügyi Kamara), valamint átvesz feladatokat különböző szervezetektől a sport, a művészetek és a vidékfejlesztés területén. Ennek köszönhetően 2007-ig lényegesen fog növekedni a közalkalmazottak száma. A devolúciós közszolgáltatások színvonalának emelése céljából új, költséghatékony modellt dolgoztak ki, amit 2010-ig fognak a gyakorlatba átültetni.

Ennek megfelelően évente egy százalékkal kell majd költséghatékonyabban dolgoznia a közszolgáltatásnak. Minderre nagy szükség van, hiszen például annak ellenére, hogy egyre többet költenek az egészségügyre 1999 óta, a várólisták hosszabbak lettek. Angliában ezzel szemben a várólisták csökkenő tendenciát mutatnak a devolúció kezdete óta, a kevésbé hatékony ellátásra ezért az ellenzéki pártok rögtön lecsaptak, különösen a konzervatívok, akik devolúció-ellenes programja Wales-ben is jelentkezett – a skóciához hasonló sikerrel.

A helyi pártrendszer, párterők is több hasonlóságot mutatnak a skóttal. A legerősebb, „kormányon” lévő, Munkáspártnak a wales-i nacionalista párt (Plaid Cymru) és a liberális demokraták jelenthetnek reális kihívást, most, miután a párton belüli konfrontáció kiváláshoz, és az ötven százalékos többség elvesztéséhez vezetett. Rosszul kiszámított munkáspárti személyzeti politikáról tanúskodik Peter Law esete, aki kilépett a Munkáspártból és függetlenként indult el a westminster-i parlamenti választáson, mikor a női képviselet arányosítására hivatkozva nem őt jelölte a párt. Kiválásával a munkáspárti vezetés kisebbségbe került a nemzetgyűlésben és az egyetemi tandíj kapcsán az ellenzék leszavazta őket 30:29 arányban. A nemzetgyűlésben és a Westminsterben egyaránt mandátummal rendelkező Peter Law márciusi halála után kiírt pótválasztások a Munkáspárt wales-i törékeny elsőségének és kormányzati hatalmának tartósságára hívják fel a figyelmet. Ugyanis júniusban mindkét választáson független jelölt nyert⁷. Ez kérdésessé teszi a munkáspárt kormányzóképeségét a 2007-es választásig. A Munkáspártnak ezért ismét le kellene paktálnia a Lib Demmel (a megelőző kormányzati ciklusban koalícióban kormányoztak), utóbbi párt azonban súlyos árat fizettetne ezért, mégpedig a helyi választási reformot, de megteheti, mivel éppen emelkedő tendenciát mutat támogatottsága. Félnie azonban egyelőre nem kell attól, hogy kikerül a kormányzásból, mivel a nacionalisták mégha meg is tudnák győzni a liberális demokratákat, a konzervatívok sohasem szövetkeznének velük.

Stormont

Az 1998-as nagypénteki megállapodás értelmében⁸ (újra) megindult a devolúció folyamata Észak-Írországban, de 2002 októberében felfüggesztették a nemzetgyűlés működését egy kémbojtány miatt: rendőrségi források szerint köztársaságpárti kém-hálózat alakult ki az akkori államtitkár, John Reid hivatala körül, a hatalommegosztás tönkretételére⁹. Az új nemzetgyűlést ugyan 2003-ban beiktatták, de sohasem működött, mivel kormányzat már nem

⁷ Sam Coates and Greg Hurst, *Blair and Cameron suffer in double by-election rebellion*, Times Online, 2006 június 30.

⁸ 1998-ban az IRA-val kötött fegyverszünetet követően a Nagypénteki Egyezmény a két közösség (protestáns angol és skót valamint katolikus ír) hatalommegosztásán alapuló önkormányzás alapjait fektette le, melynek értelmében (elvben) megszűnt a korábbi hatalomgyakorlás aránytalansága.

⁹ Az észak-ír rendőrség azt állította, hogy Sinn Féin képviselők kémkedtek Írországnak a nemzetgyűlésben. Ezt az állítást később nem sikerült alátámasztani.

alakult hozzá. Azóta három próbálkozás fulladt kudarcba a hatalom-megosztás visszaállítására, Tony Blair brit, és Bertie Ahern ír kormányfő, megegyezésre próbálta rávenni az északír nemzetgyűlési pártokat, de az mindannyiszor meghiúsult: 2004-ben például az egyik találkozó után 12 nappal az IRA a brit szigetek legnagyobb bankrablását hajtotta végre, 26,5 millió fontot rabolva a Belfast Northern Bankból. Az utolsó incidens 2005 januárjában történt, s McCartney-gyilkosságként került be a köztudatba, egy katolikus férfit szúrkált halálra az IRA több tagja¹⁰. Múlt szeptemberben azonban az IRA befejezte a lefegyverzést. Ezenkívül az általános választások, az EU elnökség és a G8 találkozó is lecsengett már, melyek hátráltatták a brit és ír kormányfő megegyezését és a devolúció újjáéledését. Erre pedig mindenképpen szükség van, hiszen éleződnek az ellentétek, növekszik a szélsőségesebb pártokra szavazók és a politikától elfordulók aránya mindkét oldalon. Ezt a tendenciát erősíti az is, hogy az északír adminisztráció kezd egyre több kolonizációs jegyet mutatni. 2006 május 15-én újra összehívták a nemzetgyűlést, hogy megpróbálják újra életre hozni az átruházott kormányzatot. A 108 képviselőből többen is hajlandóságot mutatnak a megegyezésre, melynek határidejét Tony Blair és Bertie Ahern november 24-ében határozta meg. A Sinn Fein, mely a második legnagyobb párt ma Észak-Írországban, a legnagyobb támogatója a megegyezésnek, beleegyezett, hogy támogatja a DUP (Demokrata Unionista Párt, a legtöbb szavazatot és mandátumot érte el a 2003-as választáson) elnökét (Ian Paisley) miniszterelnöknek. A kisebb unionista párt, az UUP (Ulster Unionista Párt) is hajlik a megegyezésre, egyedül a DUP nem mutatkozik hajlandónak. Két fő érvük, hogy a hatalom-megosztástól szerintük Írország egyesítéséig fog vezetni az út, valamint nem fogadták el, hogy az IRA valóban befejezte a fegyveres leszerelést.

Ha a pártok nem tudnának megegyezni egy hatalom-megosztó végrehajtó szerv felállításáról május 15 és november 24 között, a westminster-i parlament feloszlatja a nemzetgyűlést és Észak-Írország újra protektorátus irányítása alá kerül. London és Dublin azonban remélik, hogy a DUP végre kormányzati partnerként bánik a Sinn Feinnel. A DUP azonban egyelőre jelét sem mutatja ennek.

Kakukktojásnak számít Észak-Írország, zárt, sajátos pártrendszere miatt, mely a legutóbbi évtizedekre szinte teljesen elvesztette a nagy, országos pártokkal való kapcsolatát, párhuzamait, bár a 60-as évekig a pártok jobban tükrözték a brit viszonyokat. Korábban például, a devolúció első időszakában, 1921-1972 között az Ulster Unionista Párt szoros kapcsolatban állt a Konzervatív Párttal, utóbbinak az 1980-as évek óta azonban minimális befolyása van az észak-ír területeken. Az észak-ír munkáspártnak sincs sok kapcsolata a brit Munkáspárttal. Egyedül a liberális demokraták tudták megtartani befolyásukat, viszont északír pártjuk nem túl erős. Éppen ezért az észak-ír devolúciónak nincs közvetlen hatása a brit párt-erőviszonyok alakulására.

---

¹⁰ *Öt nővér az IRA ellen*, Népszabadság, 2005 március 18.

Anglia

Az alkotmányos devolúció folyamatában az angolok is igényt tartanak saját devolúciós autonómiájuk létrehozására. De vajon milyen alapon teszik-e ezt? A Munkáspárt a devolúciót Anglia régiókra osztásával képzelel el, mivel terület- és lakosságárányuk szinkronban van a többi devolúciós országrész (Skócia, Wales és Észak-Írország) paramétereivel. A másik fél nemzeti oldalról közelíti a kérdést, és a többi brit nemzethez hasonló mértékű angol nemzeti önállóságot szeretné létrehozni¹¹. Politikai súlyuk a devolúció kezdetén elenyésző volt¹², a 2005-ös általános választás idején azonban a Konzervatív Pártot és a Liberális Demokratákat is megnyerte magának, ami pártpolitikai szempontból új megvilágításba helyezi az angol autonómia ügyét.

A *Kampány az angol parlamentért* Anglia és Wales számára is azonos jogosítványokat adna, mint amelyekkel Skócia rendelkezik. Egyik legtöbbször hangoztatott érve a Nyugat-Lothian kérdés¹³, mely alapján kifogásolják, hogy a skótok, walesiek és észak-írek a Westminsterben szavazhatnak kimondottan Angliát érintő ügyekben, míg az angol képviselők nem szavazhatnak

¹¹ Mindezt három elképzelés születt:

- a brittől teljesen különálló parlament, ami ellensúlyozná a demokratikus egyensúly hiányát, ezt az elképzelést javaslatként már megfogalmazták, de a parlament elvetette;
- angol nagybizottság a Westminsteren belül;
- az angol parlament venné át az Alsóház helyét és jelenlegi Westminster a Felsőházba költözne, ezzel az Egyesült Királyság átalakulna föderatív állammá.

¹² A „Kampány az angol parlamentért” mozgalom mellett az Angol Demokraták elnevezésű párt e kérdés legfőbb támogatója (valójában angol nacionalista párt, csak nevet váltottak 2002-ben), eddig meglehetősen szerény eredményeket értek el, a 2005-ös általános választáson a legnépszerűbb jelöltjük is 3,4%-ot ért el, de a 2006 januári helyhatósági választásokon már három képviselői helyet is szereztek, (egyikük járási képviselő Sussexben) szerte az angol területeken.

¹³ A Nyugat-Lothian kérdés eredetileg a skótok érve volt, s az 1970-es években született meg egy skót parlamenti képviselő, Tam Dalyell tolmácsolásában. Lényege: ha a skót ügyeket átruházzák a skót parlamentre, akkor egy Skóciából delegált, westminster-i képviselőnek miért van joga angol, észak-ír, wales-i kérdésekben dönteni, skót ügyekben viszont nem?

az említett országrészek ügyeiben, hiszen nekik nincs saját parlamentjük, ahol az angol specifikus ügyeket megtárgyalhatnák. A Nyugat-Lothian kérdés realitása: az alkotmány szerint a Westminster a legfőbb döntéshozó szerv, ezért még a skót parlament is alá tartozik, az 1998-as Skót Törvény ugyanis nem rendelt szuverén jogkört a skót parlamentnek. Éppen ezért az angol képviselőknek sincs kisebb beleszólásuk a skót ügyekbe, mint fordítva, ezt tucatnyi 1998 után hozott westminster-i törvény is bizonyítja, melyek a skót területeket is érintik és az angol képviselők is szavaztak róla.

Az elmúlt hónapokban már a Lordok Háza is foglalkozott a kérdéssel, egyik konzervatív képviselője olyan törvényjavaslattal állt elő, ami tulajdonképpen a Nyugat-Lothian problémát oldaná fel, vagyis megtiltaná a szavazást olyan ügyekben a képviselőknek, ami nem érinti közvetlenül saját országrészüket. A kormány persze mereven elzárkózik a kérdéstől, ez ugyanis egyrészt az unió felbomlásához vezethetne, másrészt nehéz meghatározni a kizárólag angol ügyeket, végül harmadrészt két osztályba sorolná a képviselőket. A javaslat figyelmen kívül hagyja továbbá a kormányzás működőképességét, különösen az adókvetés és az elosztás terén. Sőt a Munkáspártot magát is igen érzékenyen érinti a javaslat, hiszen támogatottsága biztosabb Skóciában és Wales-ben, mint Angliában, így ezzel az új szavazási renddel westminster-i szavazat-többségét veszítené el. Ehelyett a skót és walesi westminster-i parlamenti helyek karcsúsítása történik az észak-ír példa nyomán¹⁴.

A skót parlament felállásával a Nyugat-Lothian kérdés mindeztidáig nem kapott nagyobb támogatottságot az angol területeken élő lakosság részéről, mivel a skót képviselők létszáma¹⁵ a westminster-i parlamentben elenyésző az angol képviselők létszámához képest. Bár az ellenérzések fellángoltak, mikor nemrégiben angliai alapítványi kórházak létrehozásáról döntött a brit parlament skót szavazatok segítségével, főként angolokkal szemben. Valamint a 2004-es felsőoktatási törvényt is skót szavazatokkal sikerült megszavazni, holott a törvény rendelkezéseinek alig egyharmada vonatkozott a skót felsőoktatásra is, ami a reform újabb átgondolására adott okot figyelembe véve azt is, hogy a törvény a skót parlament hatáskörét is megsértette. A legnagyobb megbotránkozást azonban az okozta, hogy 30 skót képviselő is szavazott a rókavadászat betiltásáért.

Közvéleménykutatások¹⁶ kimutatták, az angolok nem helyeslik, hogy skótok is szavazhatnak kimondottan angol ügyekben, viszont az angol parlament ügyét sem támogatják. Ennek az oka az, hogy az angol lakosság alkotja az összlakosság több mint négyötödét, ami a parlamenti mandátumokban is megjelenik. Az angol lakosság emellett az angol regionalizációt sem támogatja.

A regionalizáció folyamata jelenleg a levegőben lóg Angliában. Az első regionális gyűlést 2000 július 3-án hozták létre a Londoni régióban, egy 72%-os támogatottságú referendumot követően. Ez a magas támogatottság azonban nem jellemző más régiókban, csak Londonban. Az összes többi régióban nagyon kevéssé érdeklődnek a régiók ügye iránt. Kisebbségi mozgósítás történt az Észak-Kelet régióban, de a lakosság végül 78%-os többséggel leszavazta a régióvá válás lehetőségét 2004 november 4-én. További referendum tartása a többi régióban ezután

---

¹⁴ A Nyugat-Lothianéhoz hasonló helyzetben volt Északírország 1921 és 1972 között, amikor Észak-Írországnak volt parlamentje, amely az észak-ír ügyekért felelt, míg az országrész továbbra is küldött képviselőket a Westminsterbe, akik kizárólag Nagy-Britanniát érintő ügyekben szavazhattak, bár aránytalanul kevesebb képviselővel, mint amennyi megjárta volna nekik.

¹⁵ Eredetileg 72, amit 2000-ben tovább csökkentettek 59-re.

¹⁶ Jenny Hjul, *Self-rule for Sassenachs is a dead duck*, The Sunday Times, 2006 március 12.

érdekvesztetté vált.

A Munkáspárt ennek ellenére nem mondott le a regionalizáció tervéről¹⁷, melynek teljesülésével a regionális gyűlések vezető szerepet játszanának a jövőben az építőipari, tervezési, területi stratégiák és gazdasági fejlődés elősegítésével az új munkahelyteremtésben, és vállalkozások támogatásában. Maguk a regionális gyűlések azonban bizonytalanok, némelyikük már most csökkent a közalkalmazottainak létszámát, bizonyos kérdésekben szembemennek a kormányzati törekvésekkel, melyek épp az ő működésükhöz alakítottak ki terveket. Ugyanakkor a Munkáspárt regionális tervének gazdasági aspectusa egyre kedvezőbbnek ígérkezik. Végül mindenképp érdemes megemlíteni, hogy a régiók ügye melletti eltökélt kiállítás folyamatában megtörtént az, hogy a Munkáspárt a London Régió önállóságának felülvizsgálatát látja szükségesnek, az elnyert 2012-es olimpia ugyanis rávilágított a regionális hatáskör korlátaira.

Az Egyesült Királyság mindig is aszimmetrikus állam volt, ez azonban nem igazolja jelenlegi túlcentralizáltságát. A devolúcióra tehát szükség van. A Munkáspárt által elindított regionális devolúciót nem támogatja a lakosság, ezt a 2004-es referendum támasztja alá, a másik két nagy pártnak tehát megfelelő alternatíva felmutatásával alkalma lenne politikai támogatottságot szereznie a devolúció kérdésében a Munkáspárt ellenében. A David Cameron által vezetett konzervatívok azonban a teljes regionális gyűlési rendszert kidobnák az ablakon és komolyan elgondolkodnának az 1999-ben létrehozott kilenc régió további sorsán. A hatalmat tovább ruháznák a helyi önkormányzatoknak. Megfelelő alternatívaként az angol nemzeti autonómia megvalósításának gondolatával kacérkodnak, csakúgy, mint a liberális demokraták. Vagyis az eddigiek alapján reális megoldással egyedül a regionalizáló Munkáspárt állt csak elő.

Összegzés

A devolúció szorosan összefonódik a Munkáspárt sikertörténetével. Talán nem tartozik a politikai kérdések fő áramába, mégis, a háttérben meghúzódva, meglehetősen sok szálon kapcsolódnak egymáshoz a devolúciós intézmények és a Munkáspárt, az országos és regionális választásokon, a törvényhozásban és a devolúció további folyamatának meghatározásában.

	Lakosság 2001	West minsteri mandátum	Munkáspárt 2005	Konzervatív 2005	Lib Dem 2005
Egyesült Királyság UK	60.6 M (2006)	646	356	198	62
Skócia	5 M	59 (72)	45	-	9
Észak- Írország	1.7 M	18	-	-	-
Wales	2.9 M	40	29	3	4

¹⁷ A Munkáspárt választási programjában is szerepelt a további regionális program a lakásépítés, a gazdaság és a szállítás területén.

Anglia	45 M	529	286	194	47
Észak-keleti régió		30	28	1	1
Észak-nyugati régió		76	61	9	6
Dél-keleti régió		83	19	58	6
Dél-nyugati régió		51	13	22	16
Keleti régió		56	13	40	3
Yorkshire & Humber		56	44	9	3
Kelet-közép régió		44	25	18	1
Nyugat-közép régió		59	39	16	3
London régió		74	44	21	8

Forrás: BBC News

S talán politikai erejének csökkenését is a devolúciónak köszönheti majd. Skóciában és Wales-ben a helyi politikai erők és a liberális demokraták erősödésével kell szembenéznie, melyek koalíciós partnerként komoly ellenfélnek mutatkoznak majd a 2007-es devolúciós választásokon. Angliában pedig a konzervatívok által felvállalt angol parlament ügye - a régiók ellenében okozhat még nekik sok kellemetlenséget, bár a konzervatívok a részletekkel egyelőre nem foglalkoznak, hiszen alternatívát nem vázoltak fel, mivel lehetne a közvetlenül választott képviselőtestületeket helyettesíteni.

Források:

Peter Jones (ed.), *MONITORING PROGRAMME 2006-08, Scotland Devolution Monitoring Report*, The Constitution Unit, 2006 május
 Dr Richard Wyn Jones & Dr Roger Scully (eds.), *MONITORING PROGRAMME 2006-08, Wales Devolution Monitoring Report*, The Constitution Unit, 2006 május
 Professor Rick Wilford, Queen's University Belfast & Robin Wilson, Democratic Dialogue, Belfast (eds.), *MONITORING PROGRAMME 2006-08, Northern Ireland Devolution Monitoring Report*, The Constitution Unit, 2006 május

Mark Sandford, *MONITORING PROGRAMME 2006-08, English Regions Devolution Monitoring Report*, The Constitution Unit, 2006 május
Akash Paun, *MONITORING PROGRAMME 2006-08, Devolution and the Centre Monitoring Report*, The Constitution Unit, 2006 május
Jason Allardyce, *Secret poll: Labour in meltdown*, The Sunday Times, 2006 május 21.
Peter Riddell, *Why an English parliament is a castle in the air*, The Times, 2006 március 14.
Jenny Hjul, *Self-rule for Sassenachs is a dead duck*, The Sunday Times, 2006 március 12.
Comment: Jenny Hjul: The roof is falling in on devolution, The Sunday Times, 2006 március 19.
Devolution is no disappointment, The Sunday Times, 2006, május 28.
Leading article: Show some vision, The Sunday Times, 2006 május 21.
Carissa Casey, *Devolution committee to be formed*, The Sunday Times, 2006 május 21.
Liam Clarke, *SDLP refuses deal with Sinn Fein*, The Sunday Times, 2006 április 9.
Simon Freeman, *Dustsheets come off Stormont as quest for government begins*, Times Online, 2006 május 15.
Hain unveils Ulster emergency Bill, Times Online, 2006 április 18.
Michael Evans, *The IRA 'no longer poses terror threat'*, The Times, 2006 március 9.
Sam Coates and Greg Hurst, *Blair and Cameron suffer in double by-election rebellion*, Times Online, 2006 június 30.
Öt nővér az IRA ellen, Népszabadság, 2005 március 18.

www.ucl.ac.uk/constitution-unit

http://news.bbc.co.uk/nol/ukfs_news/hi/uk_politics/vote_2005

www.timesonline.co.uk

www.nol.hu